

Jurbarko rajono Veliuonos Antano ir
Jono Juškų gimnazijos direktoriaus
2012 m. rugsėjo 24 d. įsakymo Nr. VK-400
priedas

JURBARKO RAJONO VELIUONOS ANTANO IR JONO JUŠKŲ GIMNAZIJA

ETNINĖS KULTŪROS BENDROJI PROGRAMA

Etninės kultūros bendrosios programos
rengimo darbo grupė

Veliuona
2012

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Veliuonos Antano ir Jono Juškų gimnazijos Etninės kultūros bendroji programa yra sudaryta remiantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. balandžio 12 d. įsakymu Nr. V-651

2. Etninės kultūros bendroji programa (toliau – Programa) įgyvendina Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrosiose programose, patvirtintose Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. ISAK-2433 (Žin., 2008, Nr. 99-3848), keliamus tikslus ir ugdo bendrąsias kompetencijas.

3. Programoje vartojamos sąvokos apibrėžtos Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2011, Nr. 38-1804), Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatyme (Žin., 1999, Nr. 82-2414), Lietuvos Respublikos tautinio paveldo produktų įstatyme (Žin., 2007, Nr. 77-3043).

4. Programos paskirtis – sudaryti sąlygas kiekvienam mokiniui įgyti etninės kultūros pagrindus, pažinti jos reiškinių įvairovę, įgyti liaudies kūrybos gebėjimų, perimti tradicines etines ir estetines vertybes.

5. Programa yra viena iš priemonių ugdyti mokinių kultūrinį sąmoningumą.

II. ETNINĖS KULTŪROS UGDYMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

6. Etninės kultūros ugdymo tikslas – padėti mokiniams ugdytis tautinį tapatumą ir etnokultūrinį raštingumą, pažinti ir vertinti savo tautos ir Lietuvos tradicinę kultūrą, suprasti jos gyvybingumą ir nuolatinį atsinaujinimą, sąsajas ir skirtumus su kitomis kultūromis, suvokti save kaip tos kultūros puoselėtoją, ugdytis pasididžiavimą ja ir pagarbą kitoms kultūroms.

7. Etnokultūrinio ugdymo uždaviniai yra siekti, kad mokiniai:

7.1. ugdytūsi tradicijomis grindžiamas dorovines, ekologines ir estetines nuostatas, jaustų atsakomybę dėl savo tautos ir Lietuvos etnokultūrinio paveldo vertybių likimo, jų puoselėjimo ir išsaugojimo ateinančioms kartoms;

7.2. suvoktų etninę kultūrą kaip nuolat atsinaujinantį reiškinį, pasireiškiantį įvairiais būdais (papročiniu elgesiu, pasaulėžiūra, mitologija, liaudies žinija, papročiais, apeigomis, tautosaka, liaudies muzika, šokiais ir žaidimais, tautodaile, tradiciniais amatais ir kita), šioje įvairovėje sugebėtų at(si)rinkti neprarusias aktualumo vertybes;

7.3. nuosekliai pažintų ir vertintų savo tautos, gyvenamosios vietovės ir visos šalies tradicinę kultūrą, jos ypatybes ir raidą, sąsajas ir skirtumus su kitomis kultūromis, ugdytūsi pagarbą kitų tautų tradicijoms;

7.4. įgytų etnokultūrinės raiškos gebėjimų, suvoktų liaudies kūrybos, tradicinių amatų ir kitų raiškos formų kūrybinį pradą, nuolatinę kaitą tęsiant tradicijas;

7.5. sąmoningai puoselėtų savo tautos ir krašto etnokultūrinės tradicijas šeimoje, bendruomenėje, kūrybiškai pritaikytų savo etnokultūros žinias ir gebėjimus gyvenime.

III. PROGRAMOS STRUKTŪRA

8. Programoje ugdymo turinys pateiktas koncentrais: 1-4, 5-6, 7-8 klasės bei I-II ir III-IV gimnazijos klasės. Kiekvieno koncentro turinį sudaro santykinai atskirtos, bet ugdymo procese integruojamos dvi veiklos sritys:

8.1. etninės kultūros vertybių bei reiškinių pažinimas ir vertinimas – ugdomosios veiklos sritis, skirta mokinių pažinimo ir gebėjimų ugdymui(si), etnokultūrinio raštingumo pagrindams įgyti – nagrinėjant tradicinę pasaulėžiūrą, šeimos, giminės ir bendruomenės tradicijas, paprotinį elgesį ir tradicinį etiketą, įvairias šventes, papročius ir apeigas, tradicinę aprangą, kulinarinį paveldą, tradicinę ūkinę veiklą, liaudies kūrybą, tarmes ir etnografinių regionų savitumus, kitas etnokultūrinės vertybes, jų ypatybes, kilmę, kitimą ir reikšmę žmonių gyvenime, prasmingumą šiuolaikiniame gyvenime. Taikydami įgytas žinias, mokiniai ugdysis gebėjimus suvokti ir tyrinėti etnokultūrinius reiškinius;

8.2. etnokultūrinė raiška skirta mokinių praktinių gebėjimų ugdymui(si), pavyzdžiui, tradicinio dainavimo, muzikavimo, šokimo ir žaidimo, pasakojamosios tradicijos, tarmių, tradicinių amatų, tradicinių švenčių organizavimo, papročių taikymo. Panaudojant įgytas žinias bei gebėjimus, etnokultūrinė raiška mokiniams padės įgyvendinti įvairius tiek tradicinius, tiek savitai interpretuotus kūrybinius darbus. Ši veiklos sritis sudaro sąlygas perimti, skleisti ir perduoti etnokultūrinės vertybes, skatina saviraišką, kūrybiškumą bei visuomeniškumą, formuoja motyvaciją pritaikyti įgytus gebėjimus ir inicijuoti etnokultūrinę raišką asmeniniame, šeimos, bendruomenės ir visuomeniniame gyvenime.

9. Įgyvendindami šias dvi veiklos sritis, mokiniai įgis etninės kultūros pagrindus – gebės suvokti savo tautos ir jos kultūros savitumą, sąsajas su kitomis kultūromis, supras senųjų simbolių, apeigų, papročių ir kitų etninės kultūros reiškinių kilmę, prasmę bei svarbiausias ypatybes, išsiugdys praktinius etnokultūrinės raiškos gebėjimus.

IV. ETNOKULTŪRINIO UGDYMO MOKINIŲ GEBĖJIMŲ RAIDA

10. Pereinant iš vieno koncentro į kitą didės mokinių gebėjimai etninės kultūros ugdomosios veiklos srityse. Tai padės mokytojams numatyti mokinių gebėjimų raidos nuoseklumą ir tęstinumą bei mokymosi pažangą.

V. ETNOKULTŪRINIO UGDYMO INTEGRAVIMO GALIMYBĖS

11. Programa pratęsia ir plėtoja etnokultūrinį ugdymą, kurio pradmenis mokiniai įgyja ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme. Dalis etninės kultūros ugdymo tematikos integruota į pradinio ugdymo bendrąsias programas: šeima, jos švenčių tradicijos, Giminės medis, kai kurios kalendorinės šventės, lietuvių tikėjimo simboliai ir tradicijos, sąsajos su krikščionybe, valstybės simboliai ir praeities paminklai; gimtosios vietovės istorija aptariama dorinio ugdymo ir pasaulio pažinimo programose; senovės žmonių būstas, apranga, darbo įrankiai apibūdinami pasaulio pažinimo programoje; tautosaka kaip išminties ir kūrybos šaltinis nagrinėjama etikos, lietuvių kalbos programose; apie įvairius liaudies dainų žanrus kalbama muzikos ir lietuvių kalbos programose, apie liaudies šokį – šokio programoje; tautodailės bruožai, ryšys su papročiais ir sąsajos su profesionaliaja daile aptariami dailės programoje; kitų tautų papročiai ir kūryba nagrinėjama dorinio ir meninio ugdymo programose.

12. Pagrindiniame ir viduriniame ugdyme etninės kultūros ugdymas apima visas su mokinių veikla susijusias formaliojo ir neformaliojo švietimo sritis: a) etninės kultūros integravimą į kitų mokomųjų dalykų turinį; b) gyvosios tradicijos renginius: kalendorines ir kitas šventes, vakarones, išvykas, žygius ir kita; c) neformalųjį švietimą etninės kultūros kolektyvuose: folkloro ansambliuose, amatų būreliuose ir kita. Kartu etninė kultūra įvairiomis formomis ir būdais integruojama į mokyklos bendruomenės gyvenimą, socialinę veiklą – taip įgyvendinama mokymosi ir praktinės veiklos šeimoje, mokykloje ir vietos bendruomenėje vienovė.

13. Etninė kultūra dėl savo visa apimančio pobūdžio pasižymi išskirtiniu integralumu, todėl svarbu išnaudoti visas tarpdalykinės integracijos galimybes. Savo turiniu, tikslais ir uždaviniais, gebėjimų ugdymui(si) skirtomis veiklomis etninė kultūra daugiau ar mažiau siejasi su visais mokomaisiais dalykais. Labiausiai su etnokultūriniu ugdymu susiję šie mokomieji dalykai:

13.1. Dorinis ugdymas. Su etikos ir tikybos pamokomis etninės kultūros mokymą sieja bendri uždaviniai – padėti mokiniams išsiugdyti asmeninę ir tautinę savivoką, puoselėti dorines nuostatas šeimoje ir bendruomenėje, gerbti ir toleruoti kitų kultūrų žmonių tradicijas, pažinti, vertinti ir jausti atsakomybę už kultūros, religijos bei gamtos paveldo išsaugojimą. Religinis ugdymas susijęs su etninės kultūros kalendoriniais papročiais ir šventėmis, krikščionybės ir baltų pasaulėžiūros, tikėjimo simboliais, šeimos ir bendruomenės tradicijomis, tautodaile. Dorinis ugdymas siejasi su elgesio ir vertybių, tradicinės etikos ir etiketo, paprotinės teisės, žmogaus gyvenimo ciklo, šeimos, giminės ir tautos santykiais, gamtos ir kultūros, sveikos gyvensenos temomis. Etninė kultūra savo ruožtu teikia daug galimybių skatinti mokinių saviraišką ir dvasingumo raidą.

13.2. Gimtoji kalba. Etninė kultūra tiesiogiai siejasi su gimtosios kalbos, jos įvairovės pažinimu, nacionalinės literatūros suvokimu, kultūros tradicijų plėtojimu. Tautą jungia bendra kalba, kurios įvairovė atsispindi tautos kūryboje, tam tikrų reiškinių ir vertybių įvardijimuose, tarmėse, papročiuose ir apeigose. Tautos etninės kultūros ir tautos kalbos ugdytas turi bendrą tikslą – formuoti asmenybę, gebančią gimtąja kalba perimti kultūros paveldą ir gyvąją tradiciją, kurti tautos kultūrai svarbias vertybes, reikšti savosios egzistencijos prasmę. Nacionalinės literatūros pažinimas pradedamas nuo tautosakos, kurios kūrybiniai principai, įvaizdžiai, ženklai ir kitos ypatybės įkvepia grožinę literatūrą, daro įtaką profesionaliajai kūrybai.

13.3. Istorija. Etninės kultūros pažinimas nagrinėjant kultūrinį kraštovaizdį ir tradicinę architektūrą, tradicinę ūkinę veiklą, tradicinę aprangą, kulinarinį paveldą, liaudies kūrybą ir kitas vertybes padeda geriau suprasti tautos kultūros istoriją, pažinti jos kaitą, skirtingus bruožus atskirais laikotarpiais. Savo ruožtu istorija skatina domėjimąsi etninės kultūros klodais – mitologija, simbolika, apeigomis. Susipažinimas su etninės kultūros istorija, tos kultūros vertybių perėmimas pozityviai veikia asmens nuostatas savo šalies, kultūros ir tautinių vertybių atžvilgiu.

13.4. Pilietiškumo ugdytas. Etninę kultūrą ir pilietiškumą sieja bendri ugdymo tikslai, tai: ugdyti bendruomeniškumą, pilietines ir tautines vertybines nuostatas, pagarbą tautos ir valstybės tradicijoms, tautinę ir religinę toleranciją, nuostatas saugoti tautos ir pasaulio paveldą.

13.5. Geografija. Etnokultūrinį ugdymą su geografijos dalyku sieja savo krašto, gimtosios ir gyvenamosios vietovės geografinio savitumo, reikšmingų gamtos ir kultūros paveldo objektų pažinimas, tautos etninės kultūros suvokimas ne tik kaip savitos, bet ir daugialypės, paturtintos kaimyninių ir kitų tautų patirtimi. Per geografijos pamokas mokiniai palygina Lietuvos etnografinius regionus, remiasi savo ar senelių gyvenamųjų vietovių pavyzdžiais, apibūdina lietuvių ir Lietuvos tautinių bendrijų tradicijas, aptaria skirtinguose žemynuose gyvenančių žmonių etnines grupes, išpažįstamas religijas ir skirtingą gyvenimo būdą lemiančias priežastis.

13.6. Gamtamokslinis ugdytas. Gamtos mokslus ir etninę kultūrą sieja mokinių supratimo apie žmogų ir pasaulį formavimas, atsakomybės ir pagarbos gamtai ugdytas. Iš kartos į kartą užkoduotomis formomis perduotas pasaulio aiškinimas, dangaus šviesulių įvaizdžiai, pasaulio modelio erdvinę ir laikinę struktūrą išreiškiantys ženklai išvelgiami audinių, drožinių, velykinių margučių ornamentuose, tautodailėje, tautosakoje ir kitoje liaudies kūryboje. Toks pasaulio atspindėjimas ir aiškinimas dažnai buvo susietas su tikėjimu. Nuo pat savo ištakų gamtos mokslai pasaulį aiškina objektyvių duomenų ir faktų kalba, todėl etninės kultūros ir gamtos mokslų integravimas turi būti labai apgalvotas. Etninė kultūra galima pasinaudoti siekiant mokinius sudominti ir parodyti, kad žmonės nuo seno bandė daugiau sužinoti apie save ir pasaulį, sukaupti kasmet besikartojančios gyvosios ir negyvosios gamtos sezoninių bei astronominių reiškinių stebėjimo faktus, suvokti žmogaus ir gamtos tarpusavio priklausomybę. Daugelį aplinkosaugos, sveikos gyvensenos, darnaus vystymosi idėjų užuomazgų galima rasti etninėje kultūroje.

13.7. Meninis ugdytas. Etninės kultūros integraciniai ryšiai su meno dalykais – muzika, šokiu, daile, teatru – atskleidžia nacionalinio meno ištakas, leidžia geriau suvokti tautos kūrybos savitumą, pagrindinius vaizdinius, simboliką, estetinius idealus, komponavimo principus, kitas kūrybines priemones ir ypatybes. Liaudies kūrybos, kaip nuolat atsinaujinančios ir kartu puoselėjančios tradicijų tąsą, suvokimas skatina ugdytinių kūrybines galias, leidžia perimti ir plėtoti kultūrinį tautos palikimą suprantant ankstesnių kartų indėlį, padeda formuoti asmenybei, kuri geba rūpintis liaudies meno palikimo išsaugojimu.

13.8. Technologijos. Etnokultūrinis ugdytas siejasi su technologijų dalyku sudarant mokiniams galimybes pažinti tautodailę, tradicinius amatus, verslus ir darbus, įvairialypį ūkinės veiklos paveldą, puoselėti vertybines nuostatas, elgesio kultūrą ir tradicijas. Praktinis kulinarinio paveldo patiekalų ruošimo ir stalo padengimo, tradicinių dirbinių gaminimo gebėjimų ugdytas leidžia mokiniams įgyti naudingos darbinės patirties, kuri galės būti naudinga tolesnėje kūrybinėje ir netgi profesinėje veikloje.

14. Siauresniais aspektais etninės kultūros ugdytas siejasi su šiais mokomaisiais dalykais:

14. 1. Užsienio kalbos. Užsienio kalbų mokymasis padeda mokiniams susipažinti su kitų tautų papročiais ir tradicijomis, nustatyti bendrumus ir skirtumus, ugdyti pagarbą ir pakantumą kitoms kultūroms.

14.2. Matematika. Etninę kultūrą su matematika sieja skaičiavimo sistemų kilmė, archajiškų kalendorinių matavimų patirtis, liaudiški matai ir saikai.

14.3. Informacinės technologijos. Naudodami informacines technologijas, mokiniai veiksmingiau ir greičiau randa reikiamą informaciją etnokultūrine tema internete, rengia projektus, stebi mokomąją vaizdo medžiagą, naudojami skaitmeninėmis mokymo priemonėmis, turi galimybę bendrauti ir bendradarbiauti su kitų tautų atstovais, gauti naudingos informacijos apie kitų tautų tradicijas ir papročius.

14.4. Kūno kultūra. Kūno kultūros turinį su etnine kultūra galima integruoti įvairiais būdais. Per socialinę–kultūrinę integraciją, naudojant etnokultūrinius kontekstus, siekiama priartinti kūno kultūros turinį prie mokinio patirties, tenkinti jo sveikatą, amžių, lytį, fizinį bei kūrybinį aktyvumą atitinkančius interesus. Per tarpdalykinę integraciją ryšiai su etnine kultūra stiprinami integruojant temas, taikant tuos pačius metodus, remiantis bendromis sąvokomis, idėjomis, principais ir dėsniniais. Vidinė dalyko integracija padeda susisteminti įvairių kūno kultūros veiklos sričių turinį (įtraukiant sportinius ir judriuosius liaudies žaidimus), panaudoti jį ne tik gebėjimams, bet ir žinioms, vertybinėms nuostatomis bei veiklos būdams ugdyti, stiprinti ryšį su gyvenimu, darbu ir kultūra, etnokultūriniu paveldu.

15. Neformalusis švietimas. Etninės kultūros integravimo uždaviniai įgyvendinami ne tik per formalųjį, bet ir per neformalųjį švietimą. Etninės kultūros pažinimas, jos raiškos gebėjimai bei įgūdžiai įgyjami per įvairių mokinių kultūrinę saviraišką: etnokultūros būrelių veiklą, švenčių rengimo praktiką, renkant tautosakas ar kitą kraštotyrinę medžiagą, ir kita. Vadovaujantis aktyvaus ugdymo(si) metodais, sudaromos įvairios individualios, grupinės ar klasės užduotys bei projektai (pažintinės ekskursijos, susitikimai su liaudies meistras, dainininkais, tautodailininkais, tradiciniai mokyklos renginiai, kalendorinės šventės, kraštotyrinė veikla, kultūros paminklų tvarkymo tautos ir kita). Taip ugdomi mokinių savarankiškos veiklos bei grupinio bendradarbiavimo gebėjimai. Neformaliojo švietimo metodais perteikiama etninė kultūra mokiniams yra patraukli, buria mokyklos bendruomenę, stiprina jos ryšius su vietos bendruomenė.

VI. ETNOKULTŪRINIO UGDYMO GAIRĖS

16. Planuojant etninės kultūros ugdymo procesą, mokytojui svarbu:

16.1. formuluoti aiškius etninės kultūros ugdymosi tikslus ir konkrečius į rezultatą orientuotus uždavinius;

16.2. atsižvelgti į mokyklos bendruomenės keliamus etnokultūrinio ugdymo tikslus ir prioritetus, konkrečios klasės mokinių pasiekimų lygį, etnokultūrinius polinkius, mokymosi poreikius bei sąlygas;

16.3. ieškoti etnokultūrinio ugdymo sąsajų ir turinio integracijos su įvairiais mokomaisiais dalykais, bendradarbiauti su tų dalykų mokytojais;

16.4. planuojant etnokultūrinės raiškos ugdymo veiklą, atsižvelgti į mokinių amžiaus tarpsnių ypatumus ir pačių mokinių pasirinkimą, mokyklos ir vietos bendruomenių galimybes ir poreikius.

17. Organizuojant etninės kultūros ugdymo procesą, mokytojui svarbu laikytis šių ugdymo nuostatų:

17.1. laikytis vertybių ir veiklos vienovės principo ugdant tautinį ir pilietinį sąmoningumą;

17.2. taikyti aktyvius etninės kultūros ugdymo metodus, skatinančius pažinti ir vertinti etninės kultūros reiškinius bei vertybes, plėtoti etnokultūrinę raišką;

17.3. mokyti mokinius argumentuotai reikšti savo nuomonę apie etninės kultūros reiškinius ir vertybes, remtis savo patirtimi gretinant praeitį su dabartimi, lyginti savo ir kitų tautų kultūros ypatybes;

17.4. skatinti mokinius etnokultūrinės žinias taikyti kasdieniame gyvenime ir kūrybiniuose projektuose;

17.5. sieti etnokultūrinį ugdymą su gyvenimo praktika, pateikti mokiniams užduotis atsižvelgiant į jų galimybes nagrinėti svarbiausias šių dienų etnokultūrinės aktualijas ir problemas.

18. Vertinant mokinių etnokultūrinio ugdymo(si) pasiekimus ir pažangą, svarbu:

18.1. įvertinti mokinių etnokultūrinį raštingumą ir raišką, atsižvelgti į Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrosiose programose mokinių pasiekimams keliamus reikalavimus;

18.2. itin daug dėmesio skirti formuojamajam vertinimui, kuris skatina mokinius tobulinti savo kultūrinę kompetenciją, etninės kultūros pagrindų suvokimą, suteikia grįžtamąją informaciją apie mokymosi pažangą, padeda spręsti ugdymosi ir mokymosi problemas;

18.3. etnokultūrinėje veikloje taikyti refleksyvųjį vertinimą (savęs įsivertinimą).

VII. ETNOKULTŪRINIO UGDYMO MOKYMOSI APLINKA

19. Etninės kultūros ugdymas padeda kurti gimnazijos kultūrinę aplinką, apimančią gimnazijos puoselėjamas ir kuriamas tradicijas, gimnazijos bendruomenės renginius, aplinkotyros ir aplinkotvarkos veiklas, taip skatinant meilę ir pagarbą savo gyvenamajai, gimtajai vietai. Svarbu kurti tinkamą emocinę mokymosi aplinką nepamirštant tradicinio dorovinio elgesio ir bendravimo normų, padedančių mokinių ir mokytojų, pačių mokinių tarpusavio santykius grįsti pagarba vienas kitam, atvirumu ir nuoširdumu, plėtoti tradicinius vertybinius santykius su kitais žmonėmis ir aplinkiniu pasauliu.

20. Etninės kultūros ugdymas vyksta ne tik klasėje, mokykloje, bet ir už jos ribų.

21. Mokiniams sudaromos galimybės:

21.1. bendradarbiauti, dirbti grupėmis ir visiems kartu atlikti pavestas užduotis;

21.2. per pamokas bei neformaliojo švietimo užsiėmimų metu naudotis įvairia informacine medžiaga (garso ir vaizdo įrašais, informaciniais leidiniais, sieniniais žemėlapiais, mokomosiomis kompiuterinėmis programomis, internetu ir kita), naudoti įvairius prietaisus ir įrangą, stebėti ir tirti aplinką;

21.3. vykdyti projektinę veiklą ir organizuoti įvairias etnokultūrinės šventes, kitus renginius;

21.4. rengti pažintines ir temines išvykas, suteikiančias žinių etnokultūriniais klausimais.

VIII. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

22. Programa įgyvendinama integruojant etninę kultūrą į visus dalykus ir į daugelį gimnazijos gyvenimo sričių, kai aktualios etninės kultūros temos nagrinėjamos ne tik per dalykų pamokas, bet ir per neformalųjį švietimą, gimnazijos bendruomeniniame gyvenime (įgyvendinant gimnazijos pasirinktą sustiprinto etnokultūrinio ugdymo kryptį bei projektinę veiklą).

IX. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

Programa skirta mokiniams besimokantiems pradinio, pagrindinio, vidurinio ugdymo centruose.

Programa taikoma įvairių poreikių mokiniams. Ji integruojama į mokomuosius dalykus nedidinant numatyto Bendruosiuose ugdymo planuose pamokų skaičiaus bei neformalųjį ugdymą. Programą kordinuoja direktoriaus pavaduotojas ugdymui.

Programos prieduose nurodoma, kokios temos ir į kokius mokomuosius dalykus integruojamos. Dėstomos etnokultūros temos atsispindi mokytojų ilgalaikiuose planuose.

**ETNINĖS KULTŪROS BENDROSIOS PROGRAMOS
INTEGRAVIMAS Į ATSKIRUS DALYKUS IR NEFORMALŪJĮ ŠVIETIMĄ PAGAL
TEMINES SRITIS 1–4 KLASĖSE**

Eil. Nr.	Teminė sritis	Integruotos etninės kultūros pamokos
1.	Žmogus, šeima ir tradicijos	Gimtoji kalba, pasaulio pažinimas, etika, tikyba, dailė ir technologijos, muzika
2.	Gimtinė, tėvynė ir tauta	Gimtoji kalba, pasaulio pažinimas, etika, tikyba, muzika
3.	Lietuvos etnografiniai regionai	Gimtoji kalba, pasaulio pažinimas, muzika
4.	Laikas ir kalendorius	Gimtoji kalba, pasaulio pažinimas, etika, tikyba, dailė ir technologijos, muzika, etnokultūros būrelis „Veliuonėlė“, dainavimo būrelis „Varpelis“, būrelis „Vėrinėlis“
5.	Sveikata ir švara	Pasaulio pažinimas, technologijos
6.	Elgesys ir vertybės	Gimtoji kalba, pasaulio pažinimas, etika, tikyba
7.	Iš liaudies kūrybos skrynelės	Gimtoji kalba, muzika, etika, tikyba, dailė ir technologijos, kūno kultūra, etnokultūros būrelis „Veliuonėlė“, dainavimo būrelis „Varpelis“, būrelis „Vėrinėlis“

Laukiami rezultatai: mokiniai ugdysis gebėjimus suvokti ir tyrinėti etnokultūrinius reiškinius, suvoks savo tautos ir jos kultūros savitumą, pritaikys įgytus gebėjimus ir inicijuos etnokultūrinę raišką asmeniniame, šeimos gyvenime.

ETNINĖS KULTŪROS BENDROSIOJOS PROGRAMOS INTEGRAVIMAS Į ATSKIRUS DALYKUS IR NEFORMALŲJĮ ŠVIETIMĄ PAGAL TEMINES SRITIS 5-6 KLASĖSE

Eil. Nr.	Teminė sritis	Integruotos etninės kultūros pamokos
1.	Šeima, giminė ir tradicijos	Istorija, etika, lietuvių k., jaunųjų filologų būrelis
2.	Papročiniai elgesys ir vertybės	Etika, lietuvių k., muzika, vokalinio dainavimo studija, etnokultūros būrelis (muzikavimas), jaunųjų filologų būrelis
3.	Mitybos ir sveikatos tausojimo papročiai	Technologijos
4.	Tradiciniai darbai ir amatai	Dailė ir technologijos, istorija
5.	Gyvenamoji aplinka	Istorija, lietuvių k., geografija
6.	Etnografiniai regionai	Lietuvių k., muzika, dailė ir technologijos, geografija, vokalinio dainavimo studija, etnokultūros būrelis (muzikavimas), jaunųjų filologų būrelis
7.	Gamta tradicinėje kultūroje.	Lietuvių k., gamta ir žmogus.
8.	Kalendorinės šventės ir papročiai	Lietuvių k., tikyba, muzika, dailė ir technologijos, vokalinio dainavimo studija, etnokultūros būrelis (muzikavimas), „Iš senolių skrynios“ (dramos būrelis), etnokultūros būrelis „Veliuonėlė“.
9.	Liaudies kūryba	Lietuvių k., muzika, kūno kultūra, dailė ir technologijos, vokalinio dainavimo studija, etnokultūros būrelis (muzikavimas), „Iš senolių skrynios“ (dramos būrelis), jaunųjų filologų būrelis, etnokultūros būrelis „Veliuonėlė“.

Laukiami rezultatai: mokiniai palygins šeimos sandarą, narių santykius tradicinėje bendruomenėje ir šiuolaikinėje kultūroje. Paaiškins senuosius ir iki šiol vartojamus giminių pavadinimus, jų reikšmę. Rinks duomenis apie savo šeimą ir giminę, jų istoriją ir tradicijas. Kūrybiškai pristatys sukurtą savo Giminės medį. Nagrinės Lietuvos kulinarinį paveldą ir mitybos papročius, sveikatos tausojimo ir higienos laikymosi papročius tradicinėje bendruomenėje. Nagrinės tradicinių darbų papročius. Apibūdins kai kuriuos tradicinius amatus. Tyrinės savo gyvenamosios vietovės kultūrinį kraštovaizdį, su jo objektais susijusią tautosaką, gimtojo miestelio, kaimo įkūrimo istoriją ir vietos bendruomenės tradicijas.

Mokės apibūdinti medžio ir miško reikšmę etninėje kultūroje, jų įvaizdžius tradicinėje pasaulėžiūroje ir tautosakoje. Nagrinės paukščių įvaizdžius bei simboliką tautosakoje, papročiuose ir tradicinėje pasaulėžiūroje. Apibūdins liaudiškus orų spėjimo būdus, tradicinių rudens švenčių (derliaus, gavėnios pabaigos, Vėlinių) reikšmę ir papročius, žiemos ciklo papročius, apeigas ir folklorą (advento, Kalėdų, Užgavėnių, gavėnios), kai kuriuos jų regioninius ypatumus, pavasario švenčių (susijusių su grįžtančiais paukščiais, velykinio laikotarpio, Melų dienos, Sekminių) papročius ir folklorą. Nagrinės atskirus sakinės tautosakos žanrus, dainuos pasirinktus kūrinius, gros kai kuriais liaudies muzikos instrumentais, išmoks tradicinių liaudies šokių ir žaidimų. Taikys savo etnokultūrinės žinias dalyvaudami mokyklos, vietos bendruomenės, šeimos tradicinėse šventėse. Rinks kraštotylinę medžiagą.

ETNINĖS KULTŪROS BENDROSIOS PROGRAMOS INTEGRAVIMAS Į ATSKIRUS DALYKUS IR NEFORMALŲJĮ ŠVIETIMĄ PAGAL TEMINES SRITIS 7–8 KLASĖSE

Eil. Nr.	Teminė sritis	Integruotos etninės kultūros pamokos
1.	Bendruomenė ir tradicijos.	Istorija, lietuvių kalba, geografija, dailė, muzika, technologijos, etnokultūros būrelis.
2.	Elgesys ir vertybės.	Istorija, lietuvių kalba, etika, tikyba.
3.	Jaunimo brandos apeigos ir papročiai.	Istorija, lietuvių kalba, etika, tikyba, muzika, etnokultūros būrelis.
4.	Namai tradicinėje kultūroje.	Istorija, lietuvių kalba, etika, tikyba, dailė, muzika, technologijos, etnokultūros būrelis.
5.	Pasaulėjauta, mitologija ir religija.	Istorija, lietuvių kalba, etika, tikyba, muzika, dailė.
6.	Kalendoriniai papročiai.	Lietuvių kalba, muzika, dailė, istorija, geografija, technologijos, fizika, etnokultūros būrelis.
7.	Tradiciniai amatai, verslai ir liaudies kūryba.	Technologijos, dailė, istorija, lietuvių kalba, muzika, etnokultūros būrelis.

Laukiami rezultatai: mokiniai ugdytis tautinį tapatumą ir etnokultūrinį raštingumą. Mokiniai pažins ir vertins Lietuvos tradicinę kultūrą, supras jos gyvybingumą ir nuolatinį atsinaujinimą, sąsajas ir skirtumus su kitomis kultūromis, suvoks save kaip tos kultūros puoselėtoją, ugdytis pasididžiavimą ja ir pagarbą kitoms kultūroms. Mokiniai pažins tradicijomis grindžiamas dorovines, ekologines ir estetines nuostatas, ugdytis atsakomybę dėl savo tautos ir Lietuvos etnokultūrinio paveldo vertybių likimo, jų puoselėjimo ir išsaugojimo ateinančioms kartoms.

Suvoks etninę kultūrą kaip nuolat atsinaujinantį reiškinių, pasireiškiantį įvairiais būdais (papročiais, elgesiu, pasaulėžiūra, mitologija, liaudies žinija, papročiais, apeigomis, tautosaka, liaudies muzika, šokiais ir žaidimais, tautodaile, tradiciniais amatais ir kita), šioje įvairovėje sugebės at(si)rinkti nepradusias aktualumo vertybes.

Pažins ir vertins savo tautos, gyvenamosios vietovės ir visos šalies tradicinę kultūrą, jos ypatybes ir raidą, sąsajas ir skirtumus su kitomis kultūromis, ugdytis pagarbą kitų tautų tradicijoms;

Įgis etnokultūrinės raiškos gebėjimų, suvoks liaudies kūrybos, tradicinių amatų ir kitų raiškos formų kūrybinį pradą, nuolatinę kaitą tęsiant tradicijas;

Sąmoningai puoselės savo tautos ir krašto etnokultūrinės tradicijas šeimoje, bendruomenėje, kūrybiškai pritaikys savo etnokultūros žinias ir gebėjimus gyvenime.

**ETNINĖS KULTŪROS BENDROSIOS PROGRAMOS INTEGRAVIMAS Į ATSKIRUS
DALYKUS IR NEFORMALŲJĮ ŠVIETIMĄ PAGAL TEMINES SRITIS I–II GIMNAZIJO
KLASĖSE**

Eil. Nr.	Teminė sritis	Integruotos etninės kultūros pamokos
1.	Tautinis (tradicinis) kostiumas.	Istorija, lietuvių kalba, geografija, dailė, muzika, technologijos.
2.	Elgesys ir paprotinė teisė.	Istorija, lietuvių kalba, etika, tikyba.
3.	Žmogaus gyvenimo ciklas.	Biologija, lietuvių kalba, etika, tikyba, muzika, istorija.
4.	Tradicinis kraštovaizdis ir Architektūra.	Geografija, dailė, lietuvių kalba, muzika, istorija.
5.	Liaudies astronomija.	Fizika, istorija, lietuvių kalba, etika, tikyba, muzika, dailė.
6.	Kalendoriniai papročiai.	Lietuvių kalba, muzika, dailė, istorija, geografija, technologijos, fizika, etnokultūros būrelis..
7.	Ūkinė veikla.	Technologijos, dailė, istorija, lietuvių kalba, muzika.
8.	Liaudies kūryba.	Dailė, muzika, technologijos, lietuvių kalba, istorija, etnokultūros būrelis..

Laukiami rezultatai: mokiniai ugdysis tautinį tapatumą ir etnokultūrinį raštingumą, pažins ir vertins Lietuvos tradicinę kultūrą, supras jos gyvybingumą ir nuolatinį atsinaujinimą, sąsajas ir skirtumus su kitomis kultūromis, suvoks save kaip tos kultūros puoselėtoją, ugdysis pasididžiavimą ja ir pagarbą kitoms kultūroms. Mokiniai pažins tradicijomis grindžiamas dorovines, ekologines ir estetines nuostatas, ugdysis atsakomybę dėl savo tautos ir Lietuvos etnokultūrinio paveldo vertybių likimo, jų puoselėjimo ir išsaugojimo ateinančioms kartoms.

Pažins ir vertins savo tautos, gyvenamosios vietovės ir visos šalies tradicinę kultūrą, jos ypatybes ir raidą, sąsajas ir skirtumus su kitomis kultūromis, ugdysi pagarbą kitų tautų tradicijoms.

Mokiniai geriau supras liaudies kūrybos, tradicinių amatų ir kitų raiškos formų kūrybinį pradą, nuolatinę kaitą tęsiant tradicijas.

Dalyvaus ir patys rengs etnokultūrinius renginius, kur įgytas žinias pritaikys praktikoje.

**ETNINĖS KULTŪROS BENDROSIOJOS PROGRAMOS INTEGRAVIMAS Į ATSKIRUS
DALYKUS IR NEFORMALŪJĮ ŠVIETIMĄ PAGAL TEMINES SRITIS III–IV
GIMNAZIJOS KLASĖSE**

Eil. Nr.	Teminė sritis	Integruotos etninės kultūros pamokos
1.	Etninės kultūros samprata	Istorija, lietuvių k., jaunųjų kraštotyrininkų būrelis
2.	Žmogaus gyvenimo ciklo tarpniai ir apeigos	Etika, lietuvių k., muzika, istorija, vokalinio dainavimo studija, instrumentinės muzikos studija, jaunųjų žurnalistų būrelis, jaunųjų kraštotyrininkų būrelis, projektinė veikla.
3.	Jaunimo brandos apeigos ir papročiai	Etika, lietuvių k., muzika, vokalinio dainavimo studija, instrumentinės muzikos studija, jaunųjų žurnalistų būrelis, jaunųjų kraštotyrininkų būrelis
4.	Kulinarinis paveldas ir mitybos papročiai	Technologijos
5.	Sveikatos tausojimo papročiai ir gydymas	Technologijos
6.	Etnografiniai regionai	Lietuvių k., muzika, dailė ir technologijos, geografija, instrumentinės muzikos studija, dailės studija „Menų faktūra“, jaunųjų kraštotyrininkų būrelis
7.	Kultūrinis kraštovaizdis ir tradicinė architektūra	Istorija, geografija, dailė ir technologijos, dailės studija „Menų faktūra“, jaunųjų žurnalistų būrelis, jaunųjų kraštotyrininkų būrelis
8.	Pasaulėjauta, mitologija ir religija	Istorija, lietuvių k., jaunųjų kraštotyrininkų būrelis
9.	Kalendorinės šventės ir papročiai	Lietuvių k., tikyba, muzika, dramos studija, dailė ir technologijos, vokalinio dainavimo studija, instrumentinės muzikos studija, dailės studija „Menų faktūra“, jaunųjų žurnalistų būrelis, jaunųjų kraštotyrininkų būrelis
10.	Tradiciniai amatai, verslai ir darbai	Dailė ir technologijos, istorija, dailės studija „Menų faktūra“, jaunųjų kraštotyrininkų būrelis
11.	Archeologinis ir tautinis kostiumas	Istorija, dailė, technologijos, dailės studija „Menų faktūra“, jaunųjų kraštotyrininkų būrelis
12.	Liaudies kūryba	Lietuvių k., muzika, dramos studija, kūno kultūra, dailė ir technologijos, vokalinio dainavimo studija, instrumentinės muzikos studija, dailės studija „Menų faktūra“, jaunųjų žurnalistų būrelis, jaunųjų kraštotyrininkų būrelis
13.	Etninės kultūros tyrimai, sklaida, valstybinė globa	Lietuvių k., istorija, jaunųjų žurnalistų būrelis, projektinė veikla.

Laukiami rezultatai: mokiniai gebės analizuoti tautinės, etninės savimonės ypatumus. Diskutuos etninės kultūros tęstinumo poreikio ir galimybių klausimais, pateiks siūlymų

plėtoti etninės kultūros reiškinius savo bendruomenėje. Analizuos ir vertins tradicinę pasaulėžiūrą, mitologijos ir religijos reiškinius. Interpretuos tradicinės pasaulėžiūros atspindžius, mitinius įvaizdžius paveiklėse.

Analizuos žmogaus gyvenimo ciklą, svarbiausius jo tarpsnius ir apeigas, vedybų papročius, apeigas, tautosaką ir muzikinį folklorą, gimtųjų, vardynų, krikštynų, vaikų auginimo papročius tradicinėje bendruomenėje, tradicinę mirties ir pomirtinio pasaulio sampratą. Svarstys sveikatos tausojimo ir higienos laikymosi papročius, analizuos mitybos papročius etninėje kultūroje, vertins kulinarinio paveldo sklaidą. Analizuos ir vertins Lietuvos etnografinių regionų kultūros savitumus. Palygins skirtingų Lietuvos etnografinių regionų kultūrinį kraštovaizdį ir tradicinę architektūrą.

Analizuos pagrindines savo tautos kalendorines šventes lyginant su kitų tautų šventėmis.

Nagrinės tradicinės bendruomenės verslus, darbo papročius ir apeigas. Įvertins etninės kultūros plėtrą ir sklaidą Lietuvoje, globą Lietuvoje ir pasaulyje. Suvoks dvasinio paveldo įvairovę, supras atskirų rūšių ir žanrų bruožus, atlikimo stilistikos ypatybes. Stilingai ir kūrybingai atlis įvairius kūrinius. Diskutuos apie tarmių gyvosios tradicijos tęstinumo problemas, užrašinės tautosaką. Analizuos muzikinę liaudies kūrybą, šokamąjį ir žaidybinių folklorą, tautodailę ir tradicinius amatus. Kurs tradicinių vestuvių scenarijus, juos inscenizuos, mokysis sakyti vestuvių oracijas, jas kurti.

Rengs etnokultūrinius renginius, viktorinas, konkursus, kurs etnokultūrinius projektus ir juos įgyvendins.
